

Työaikapankki AVAINTES:n soveltamisalalla

1 Työaikorvausten säästäminen työaikapankkiin

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia AVAINTES 42 §:n 2 momentissa todetulla tavalla vapaa-aikana annettavien työaikorvausten eli vapaa-aikorvausten säästämisestä. Määräyksen perusteella työnantaja ja työntekijä voivat sopia työaikorvausten säästämisestä pidemmiksi yhdenjaksoiksi vapaiksi (työaikapankki). Järjestely perustuu aina vapaaehtoisuuteen.

Sopimus vapaa-aikorvausten säästämisestä on tehtävä aina kirjallisesti. Se voidaan sopia toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena. Järjestelyn toimivuudesta on syytä aluksi hankkia kokemuksia työpaikalla. Suositeltavaa on, että työnantaja ja työntekijät tekevät aluksi lyhyen määräaikaisen sopimuksen vapaa-aika-korvausten säästämisestä esimerkiksi 6–8 kuukauden ajaksi.

Jos työntekijän ja työnantajan välillä ei ole sovittu työaikorvausten säästämisestä AVAINTES 42 §:n 2 momentin mukaisesti, maksetaan työaikorvaukset rahana tai annetaan vapaa-aikana kuten AVAINTES 42 §:n 1 momentissa on määrätty. Korvausmuodosta (raha tai vapaa) päättää työnantaja.

AVAINTES 42 §:n mukaan rahakorvaus on maksettava ja vapaa-aikorvaus on annettava viimeistään korvaukseen oikeuttavan työn tekemistä seuraavan kalenterikuukauden aikana paitsi, jos säännöllinen työaika on vahvistettu viikko pitemmäksi työaikajaksoksi, tällaisen työaikajakson päättymistä seuraavan kalenterikuukauden aikana. Työntekijän kanssa sovittaessa voidaan vapaa-aikorvaus antaa vielä 4 seuraavan kalenterikuukauden aikana. Tätä pidemmälle menevä vapaa-aikorvauksen antaminen edellyttää, että asiasta sovitaan kirjallisesti työntekijän ja työnantajan välillä (työaikapankki).

Työaikapankki ei sovellu Avaintyönantajat AVAINTA ry:n opetusalan työehtosopimuksen mukaisiin työaikajärjestelmiin.

Tämä ohje ei ole osa Avaintyönantajat AVAINTA ry:n työehtosopimusta.

2 Työaikapankin periaatteet ja työaikapankkisopimuksen tekeminen

Ennen työaikapankin käyttöönottoa työpaikalla työnantaja ja henkilöstön edustaja neuvottelevat työaikapankin periaatteista. Näitä periaatteita voivat olla esimerkiksi pankki-vapaakertymän enimmäismäärä ja käyttäminen, peräkkäisten pankkivapaapäivien enimmäismäärä ja pankkivapaata koskeva hakumenettely. Neuvotteluissa pyritään yksimielisyyteen ja periaatteet kirjataan.

Työnantajan ja työntekijän välinen työaikapankkisopimus tehdään kirjallisesti. Sopimuksesta tulee ilmetä työaikapankin keskeiset ehdot. Näitä ehtoja ovat ainakin:

- sopimuksen kesto (määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva)
- työaikapankkiin säästettävät osatekijät (ks. tarkemmin kohta 3)

- työaikapankin pitämättömien tuntien maksaminen poikkeuksellisesti rahana (ks. tarkemmin kohdat 8 ja 9)

3 Työaikapankin osatekijät

Työaikakorvausten säästäminen koskee seuraavia osatekijöitä:

- Sunnuntaityökorvaus (AVAINTES 34 § 1 momentti)
- Lauantaityökorvaus (AVAINTES 34 § 2 momentti)
- Aattokorvaus (AVAINTES 34 § 3 momentti)
- Ilta- ja yötyökorvaus (AVAINTES 35 § 1 ja 2 momentti)
- Lisä- tai ylityö ja ylityön korotusosa
- Varallaolokorvaus (AVAINTES 39 §)

Työnantajan ja työntekijän välinen sopimus vapaa-aikakorvausten säästämisestä voi koskea kaikkia yllä mainittuja työaikakorvauksia tai vain osaa niistä. Sopimuksesta on käytävä ilmi, mitä osatekijöitä sopimus koskee.

Vapaat säästetään tunteina ja minuutteina ja vapaa annetaan tunteina tai työpäivinä. Vapaat on pyrittävä antamaan kokonaisina työpäivinä.

Esimerkki

- Yksi vuorokautinen ylityötunti, joka korvataan 50 %:lla korotettuna, on 1 tunti 30 minuuttia, kun se siirretään työaikapankkiin.
- Säännöllisenä työaikana tehdystä iltatyöstä korvattava 15 %:n iltatyökorvaus on työaikapankkiin siirrettynä yhdeltä tunnilta 9 minuuttia.

Työaikakorvaus	Korvauksen suuruus (korotus %)	Minuuttia työaikana laskettuna täydestä tunnista
Lisätyö ja ylityön perusosa	-	tehdyn työajan mukaan eli tunti tunnista
Ylityön korotusosa	50	30 minuuttia
Ylityön korotusosa	100	60 minuuttia
Illatyökorvaus	15	9 minuuttia
Yötyökorvaus	30	18 minuuttia
Yötyökorvaus (jaksotyöaika)	40	20 minuuttia
Lauantaityökorvaus	20	12 minuuttia
Sunnuntaityökorvaus, aattokorvaus	100	60 minuuttia
Varallaolokorvaus	20	12 minuuttia
Varallaolokorvaus	25	15 minuuttia
Varallaolokorvaus	30	18 minuuttia
Varallaolokorvaus (asuntovaralla-olo)	50	30 minuuttia

Vapaa-aikakorvausten säästämistä koskeva AVAINTES 42 §:n 2 momentin määräys ei koske vuosiloman säästämistä tai lomarahaa vaihtamista vapaaksi.

Työaikapankin pankkivapaa on työssäolon veroista aikaa vuosilomia laskettaessa (AVAINTES 72 §).

4 Kertyneen vapaan pitäminen

Vapaan ajankohdasta on sovittava työnantajan ja työntekijän välillä. Lähtökohtana on työpaikan toiminnallisten tarpeiden ja työntekijän yksilöllisten tarpeiden toimiva yhteensovitus.

Vapaana annettavat työaikakorvaukset huomioidaan suunniteltaessa tai toteutettaessa työvuoroluetteloa. Pankista vähennettävät tunnit vähentävät vastaavasti tehtävää säännöllistä työaikaa alentamatta kuitenkaan lisä- tai ylityörajaa. Mikäli työtä joudutaan teettämään enemmän kuin on suunniteltu, työaikapankkiin palautetaan vapaa-aikakorvausta siltä osin kuin se on jäänyt tosiasiasa saamatta.

5 Vapaan ajalta maksettava palkka

Vapaa-aikakorvauksen ajalta maksetaan työntekijälle vapaan pitämisen ajankohdan mukainen varsinainen palkka.

6 Sairastuminen vapaan aikana

Jos työntekijän vahvistettuun työvuoroluetteloon on merkitty työaikakorvauksia annettavaksi vapaana ja työntekijä on sairaana vapaan aikana, sairausloman ajalle merkitty vapaa-aikakorvaus palautuu työaikapankkiin.

Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle työkyvyttömyydestään. Työnantajan pyynnöstä työntekijä on velvollinen esittämään lääkärintodistuksen tai työnantajan harkinnan mukaan muun luotettavan selvityksen työkyvyttömyydestään.

7 Työaikakirjanpito

Työaikalain 37 §:n mukaan työnantajan on kirjattava tehdyt työtunnit ja niistä suoritetut korvaukset työntekijöittäin.

Työaikapankkiin säästetyt tunnit merkitään työaikakirjanpitoon, jonka sisällöstä työntekijällä on pyynnöstä oikeus saada tiedot.

8 Sopimuksen irtisanominen

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus AVAINTES 42 §:n 2 momentin mukaisesta työaikapankista on irtisanottavissa kolmen kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen. Irtisanominen on syytä tehdä kirjallisesti.

Työsuhteen päättyessä sekä työaikapankkisopimuksen päättyessä työaikapankissa pitämättä olevat tunnit maksetaan rahana, jos muusta ei ole sovittu. Vapaasta maksettavan korvauksen suuruus määräytyy työsuhteen tai työaikapankkisopimuksen päätty-mishetkellä voimassa olevien palkkausperusteiden mukaisesti.

9 Verotus ja työttömyysturva

Verotuksellisista syistä työaikapankkia koskevassa sopimuksessa on aina oltava kirjaus niistä poikkeuksellisista tilanteista, joissa työaikapankkiin kertynyt vapaa voidaan maksaa rahana. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi työsuhteen päättyminen ja työaika-pankkisopimuksen päättyminen.

Työttömyysturvalaissa säädetään siitä, miten työaikapankkiansiot vaikuttavat työttö-myysturvaetuuksiin. Työttömyysturvaan liittyvissä kysymyksissä työntekijän on syytä olla yhteydessä työttömyyskassaansa.